

„Aki elhítet veled képtelenségeket, az kegyetlenségeket is elkövethet.”

Tudomány, konszenzus és a klímaváltozás politikája **Forrás: clintel.org**

Richard Lindzen professzor a közelmúltban Brüsszelben, az MCC (Matthia Corvinus Collegium, magyar politikai agytröszt) felkérésére beszélt a konszenzus szerepéről olyan politikai mozgalmakban, amelyek azt bizonygatják, hogy tudományosan megalapozottak (amint az manapság az éghajlat terén tapasztalható). Alább olvasható az előadás teljes szövege. *„Remélhetőleg felébredünk ebből a rémálomból, mielőtt túl késő lenne.”*

Írta: Richard S. Lindzen, emeritus professzor, MIT

A modern történelem számos példával szolgál arra, hogy különféle politikai mozgalmak tudományos megalapozottságukra hivatkoznak: a bevándorlás korlátozásától és az eugenikától (az első világháborút követően az USA-ban) az antiszemitizmusig és a fajideológiáig (a hitleri Németországban), valamint a kommunizmusig és a liszenkoizmusig (Sztálin alatt). Ezek mindegyike azt állította, hogy a kérdésben tudományos konszenzus van. Ezzel megnyílt az út, hogy a magasan képzett, a tudomány iránt fogékony állampolgárok enyhíthessék az ismerethiányukból eredő aggodalmaikat. Ha az összes kutató egyetért, akkor már nincs szükség a tudományos háttér mélyebb megértésére. Valójában „a tudomány” épp az ellentéte a tudománynak. Inkább jelent megismerési módot, mint tekintélyforrást. A tudomány sikerei azonban tekintélyt vívtak ki a közvéleményben, és épp ez az, amit a politikusok gyakorta megirigyelnek, és igyekeznek is kisajátítani.

A klímakérdés kiaknázása beleillik a felvázolt mintázatba, és amint az összes előző esetben, a tudomány valójában itt is lényegtelen. A legjobb esetben is csak figyelemelterelést szolgál. Ami sokunkat arra készítetett, hogy tudományos megtévesztésekre összpontosítsunk valami olyasmiben, ami valójában csupán egy politikai mozgalom.

A következőkben az Egyesült Államok helyzetére összpontosítunk, bár a fejlett világban mindenütt hasonló dinamika ment végbe. Az 1980-as években a Rockefeller Brothers Foundation (Rockefeller Testvérek Alapítvány) Bellagio Központjában és a Villachban tartott találkozók egyaránt fontos szerepet játszottak. Előadásom legnagyobb része a dekarbonizációs rögeszme USA-beli eredetéről szól. Az előadás végén röviden visszatérek a konszenzus kérdésére.

Úgy gondolom, hogy a dekarbonizáció (azaz a Net Zero, a „nettó zéró”) rögeszméje arra a második világháború utáni felemelkedésre adott reakcióban gyökerezik, aminek köszönhetően immár a hétköznapi dolgozók is vehettek maguknak házat és autót. Az 50-es években és a 60-as évek elején voltam diák. Járványszerűen terjedt az úgynevezett hétköznapi emberek rossz ízlésének és anyagiasságának kigúnyolása. A vietnami háborúval a dolgok felerősödtek, ugyanis a dolgozókat

besorozták, míg a diákok halasztást kértek. A diákok ebben az időszakban még viszonylagos elit osztályt képeztek; a felsőoktatás masszív fellendülése épp csak elkezdődött. A diákok ragaszkodtak ahhoz a nézetükhöz, hogy a vietnami háború törvénytelen, miközben figyelmen kívül hagyták azt a nyilvánvaló tényt, hogy a vietnami emberek inkább délre menekültek, mint északra. Divattá vált az USA-t gonosznak és megdöntésre érettnek tekinteni. Az ellenzék gyakran fordult erőszakhoz olyan csoportokkal együttműködve, mint a Weather Underground („Földalatti Időjárás”) és az SDS (Students for a Democratic Society, „Diákok Egy Demokratikus Társadalomért”). 1968-ban a Chicagói Egyetemen tanítottam. Amíg Coloradóban nyaraltunk, a lakásunkra az egyik diák vigyázott. Amikor hazatértünk, észrevettünk egy rendőrautót, ami a mi lakásunkat figyelte. Házvezetőnk ugyanis a Demokrata Párt kongresszusa idején SDS- menedékhellyé változtatta a lakásunkat. Telepakolták a szakirodalmukkal, többek között egy útmutatóval Chicago vízellátásának megmérgezésére. Úgy tűnt, hogy Nixon megválasztásával ez az időszak véget ér, de ma már tudjuk, hogy ez csak a kezdete volt egy intézményeken átívelő hosszú menetelésnek, amit köztudottan a nyugati társadalom elpusztítását célul kitűző forradalmárok vezetnek. Az új forradalmárok számára azonban nem a tőkés, hanem inkább a dolgozó középosztály lett az ellenség. Rájöttek ugyanis, hogy a tőkés könnyen megvehető.

Ma is nagy hangsúlyt fektetnek az oktatási intézményekben való ténnyel: mindenekeelőtt a pedagógusképzőkre, azután a bölcsész- és társadalomtudományi felsőoktatásra, most pedig a természettudományi és műszaki STEM van soron. (STEM: Science, Technology, Engineering and Mathematics, azaz természettudományok, technológia, műszaki tudományok, matematika). Elkerüli általában a figyelmet, hogy a legelső intézmények, amelyeket megkaparintottak, szakmai egyesületek voltak. A feleségem a 60-as évek végén részt vett a már akkor is teljesen woke-nak („ébredt”) számító Modern Nyelvi Egyesület egyik rendezvényén.

Miközben az oktatás elfoglalása áll jelenleg a középpontban, nem csak a DEI (Diversity, Equity and Inclusion, magyarul sokféleséget, egyenlőséget és befogadást jelentő, de a faji különbségeket hangsúlyozó és a konfliktusokat ösztönző mozgalom) az egyedüli célja az intézményeken keresztül történő menetelésnek. Azt hiszem, hiba lenne figyelmen kívül hagyni, hogy a forradalmi mozgalmak hagyományaiknak megfelelően mindig a termelési eszközökre összpontosítanak. A környezeti mozgalom kisajátítása ennek az legmegfelelőbb eszköze. 1970 előtt ez a mozgalom még olyasfélékre összpontosított, mint a bálnák, a veszélyeztetett fajok, a táj, a tiszta levegő és a tiszta víz, valamint a népesség. Az 1970. áprilisi Föld Napjával azonban a hangsúly az energiaszektor felé fordult, amely végül is minden termelés alapja, és ahol dollárbilliók forognak.

Amint látni fogjuk, ennek az utolsó megállapításnak alapvető jelentősége van. Az új irányultságot olyan új környezeti szervezetek létrehozása kísérte, mint a Környezetvédelem és a Természeti Erőforrások Védelmi Tanácsa. Emellett olyan új kormányzati szervezetek is megjelentek, mint az EPA (Environmental Protection Agency, az USA Környezetvédelmi Ügynöksége) és a Közlekedési Minisztérium. Ismételtelen mondom, hogy nagyon könnyű volt összeszedgetni az olyan szakmai egyesületeket, mint az Amerikai Meteorológiai Társaság (AMS), az Amerikai Geofizikai Szövetség (AGU), sőt még az olyan tiszteleti társaságokat is, mint a

Nemzeti Tudományos Akadémia, az Amerikai Művészeti és Tudományos Akadémia stb. A Királyi Társaság (Royal Society) elfoglalása az Egyesült Királyságban egyike a szemléletes európai példáknak. Kezdetben azonban akadt egy kis balhé: a mozgalom eleinte a széntüzelésű generátorokból kibocsátott szulfát aeroszolkok által okozott napfény-visszaverődés miatti globális lehűlésre igyekezett összpontosítani. Mintha az 1930-as és az 1970-es évek között globális lehűlés lett volna.

A lehűlés azonban az 1970-es években véget ért. Történt egy további erőfeszítés is, hogy a szulfátokat az állítólagosan erdőpusztító savas esőhöz kössék. Ez is kamunak bizonyult. A 70-es években a figyelem a CO₂-re és üvegházhatására, és annak a felmelegedéshez való hozzájárulására irányult. A CO₂-szabályozás vonzereje a politikai ellenőrzés iránt lelkesedő örültek számára ellenállhatatlan. A CO₂ a szénalapú tüzelőanyag-égetés elkerülhetetlen terméke. Egyúttal légzéstermék is. Akadt azonban egy probléma: a CO₂ kisebb jelentőségű üvegházhatású gáz, mint a természetes úton keletkező keletkező vízgőz. A CO₂-kibocsátás megkétszerezése kevesebb, mint 1 Celsius foknyi felmelegedést okozna. E kérdésben Manabe és Wetherald 70-es évek elején készült tanulmánya szolgáltatta a mentőötletet. A légkör egy rendkívül irreális egydimenziós modelljét felhasználva úgy találták, hogy ha feltételezzük (minden alap nélkül), hogy a légkör felmelegedésével a relatív páratartalom állandó marad, az akkora pozitív visszacsatolást jelentene, ami a CO₂ hatását kétszeresére erősítené. Sérti ugyan a Le Chatelier-elvet, miszerint a természetes rendszerek hajlamosak inkább ellenállni a változásnak, de legyünk igazságosak: a Le Chatelier-elv nem nyert szigorú bizonyítást. Úgyhogy a pozitív visszacsatolás lett a klímamodellek fő jellemvonása, ami a CO₂-koncentráció megduplázódásának hatását a csekély, legfeljebb 1 Celsius foknyi értékről 3 fokra, sőt 4 fokra növelte.

A politikusok lelkesedése határtalan lett. Az mértékadó elit azt ígérte, hogy egy, vagy 2-3 évtizeden belül elérhető a nettó nulla kibocsátás, bár fogalmuk sem volt arról, hogyan lesz ez lehetséges a társadalom tönkretétele nélkül (és tengeri emlíősök megőlése nélkül). A saját jólétük magtartásáért küzdő egyszerű emberek nem találták túlságosan lenyűgözőnek a néhány fokos felmelegedést, hiszen akkoriban unalomig menő téma volt, hogy mindenki és minden nap sikeresen tárgyal a felmelegedés előrejelzéséről. Ezzel ellentétben, a leginkább képzett elit megtanulta, hogyan kell bármit célszerűsíteni, hogy professzora kedvére tegyen – e jártasság az elitet különösen sebezhetővé teszi a propagandával szemben. Ezzel szemben nem sok hétköznapi ember fontolgatja, hogy nyugdíjas korában Florida helyett inkább a sarkvidékre vonuljon vissza. Az izgatott politikusok, akik szembesültek az egyszerű emberek ellenállásával, kétségbeesésükben nagyot fordítottak a sztorin. Ahelyett, hogy a hőmérsékleti mutatójukban (az éghajlat torz mérőszámában) bekövetkező apró változásokat hangsúlyoznák, a valahol minduntalan előforduló szélsőséges időjárási jelenségeket kezdték el olyan módon tállalni, mintha azok nem csupán az éghajlatváltozásnak lennének a bizonyítékai, hanem a CO₂-koncentráció növekedéséből eredő éghajlatváltozásnak is. Sőt, az üvegházhatás CO₂-nél sokkal elhanyagolhatóbb tényezőit is emlegetik, például a metánt és a dinitrogén-oxidot, annak ellenére, hogy az efféle időjárási szélsőségek nem mutatnak szignifikáns összefüggést a kibocsátással. Politikai nézőpontból az időjárási szélsőségek kellemes látványt nyújtanak, mert érzelmileg nagyobb hatásúak, mint a kis hőmérsékletváltozások. A politikai szereplők elszántsága gyakran még tovább megy: azt állítják, hogy az éghajlatváltozás egzisztenciális

fenyegetést jelent (állítólagos „fordulópontokhoz” kapcsolódva), holott a hivatalos dokumentumok (például az IPCC 1. munkacsoportjának jelentései), amelyek maguk is az éghajlati aggodalmak alátámasztása céljából készültek, soha nem jutottak efféle állításnak a közelébe, és a fordulópontoknak sem elméleti, sem megfigyelési alapja nincs.

Meg kell jegyezni, hogy a felmelegedés-irányultságú eseménysorban volt egyszer egy kivétel: az ózonréteg leromlásának kérdése. Azonban ezt is céltudatosan vették elő. Amikor Richard Benedick, a freont betiltó Montreali Egyezmény amerikai tárgyalója Montrealból hazafelé tartva beugrott az MIT-ra, elmondta, hogy nagyon örül a sikernek, de arról is biztosított bennünket, hogy amit eddig láttunk, az semmi ahhoz képest, amit a CO₂-vel fognak tenni. Azaz az ózonkérdés a globális felmelegedés próbája volt. Biztos, ami biztos: még mindig az EPA tevékenységei közé tartozik a hagyományos szennyezés által jelentett szabályozás is, habár az energia dominál.

Természetesen nem csak a hatalom iránti vonzódás motiválja a politikusokat. Az az adottság, hogy valakik több billió dollárt ítélnének oda az energiaágazat eltérítése érdekében, azt jelenti, hogy ennek a sok billió dollárnak vannak kedvezményezettei, és e kedvezményezetteknek e hatalmas összegből csak néhány százalékot kell megosztaniuk politikusokkal - kampánytámogatások formájában sok-sok választási cikluson keresztül -, hogy garantálják a politikai támogatást az irányváltással kapcsolatos szabályozásokhoz.

Mindenki számára nyilvánvalónak kell lennie, hogy a konszenzusos állítás mindig is propaganda-jellegű volt, de a konszenzus bizonygatásának is megvannak a maga érdekességei. Amikor 1988-ban egy szenátusi meghallgatáson először tárták az amerikai közvélemény elé a globális felmelegedést, a Newsweek Magazine címlapján a Föld lángokban állt, „Minden tudós egyetért” alcímmel. Ez abban az időben történt, amikor még csak néhány intézmény foglalkozott az éghajlattal, és még ezek az intézmények is inkább a jelenlegi éghajlatot tanulmányozták, nem pedig a CO₂ éghajlati hatását. Mindazonáltal néhány politikus (elsősorban Al Gore) már ezt tette meg sajátos megkülönböztető jegyév. És amikor 1992-ben a Clinton-Gore-kormányzat megnyerte a választást, az éghajlattal kapcsolatos finanszírozás gyorsan, körülbelül 15-szörösére nőtt. Ez valóban jelentős növekedést eredményezett azok számára, akik azt jelentették ki magukról, hogy az éghajlaton dolgoznak, és azok számára, akik megértették, hogy a támogatás elnyeréséhez egyet kell érteniük a CO₂ állítólagos veszélyével. Valahányszor megjelent egy pályázati kiírás, hogy valamit meg kell találni (pl. a középkori meleg időszak megszüntetését, a klímaváltozás CO₂-hoz rendelését stb.), nyomban akadtak úgynevezett tudósok, akik azt állították, hogy megtalálták, amit kértek (Ben Santer a hozzárendelést, Michael Mann a középkori meleg időszak eltüntetését). Abszurd érvek ellenére jelentős jutalmakban és elismerésekben részesültek. Ez csakugyan létrehozott egyfajta egyetértést. Nem volt azonban konszenzus abban, hogy egzisztenciális fenyegetéssel állunk-e szemben. Inkább gondolták azt, amit Steven Koonin: a 21. század végére tervezett GDP-növekedés 200%-ról körülbelül 197%-ra csökken, és hogy még ez a jóslat is túlzás – leginkább azért, mert a CO₂ tagadhatatlan előnyeit nem veszik számításba.

Itt állunk tehát, olyan szabályozásokkal szembesülve, amelyek a nyugati gazdaságokat lerombolják, a dolgozó középosztályt elszegényítik, a világ legszegényebbjeinek milliárdjait folytatólagos szegénységre és fokozott éhezésre kárkoztatják, gyermekeinket az állítólagos jövőtlenség miatt kétségbe ejtik, ugyanakkor gazdagítják a Nyugat ellenségeit. Akik ráadásul még élvezik is öngyilkosságba menetelésünk látványát. A menetelést az energiaszektor gyáván elfogadja, mivel lusták ahhoz, hogy megtegyék azt a szerény erőfeszítést, amire szükség lenne az elhangzó állítások ellenőrzésére. Ahogy Voltaire egyszer megjegyezte: *„Aki elhitet veled abszurdításokat, az kegyetlenségeket is elkövethet”*. Remélhetőleg felébredünk ebből a rémálomból, mielőtt túl késő lenne.

Richard Lindzen brüsszeli MCC-előadásának eredeti angol szövege elolvasható itt: <https://clintel.org/those-who-can-make-you-believe-absurdities-can-make-you-commit-atrocities/> Ugyanitt az előadás videofelvétele is megtekinthető (09.59-től).

Magyar fordítás:
2024. augusztus 26. Szarka László Csaba